

MAKRO FOTOĞRAFÇILIĞININ İNCELİKLERİ

Yakın plan çekilen her fotoğraf makro fotoğrafı mıdır sorusunun cevabını araştırırken, makro fotoğrafçılığını detaylı olarak inceleyelim.

Fotoğraf makinamızla günlük yaşamı gördüğümüz gibi fotoğraflayabiliriz, ancak makinamıza bazı özel ekipmanlar ilave ederek, günlük yaşamımız içinde varolup da detaylarını çıplak gözle göremediğimiz, nispeten daha küçük bir çok objenin detaylarını fotoğraflama şansına sahip olabiliriz. Makro fotoğrafçılığı, fotoğrafla doğrudan ilgisi olsun veya olmasın, birçok insanın merakını cezbetme özelliğine sahiptir. Örneğin bir kol saatinin dişli mekanizmasına ait çok küçük detaylar bir mühendisin, bir çiçeğin polen yapısına ait detaylar bir botanikçinin veya bir böceğin tüm eklem yapısına ait detaylar araştırmacı bir bilim adamının ilgisini çekebilir. Makro fotoğrafçılığı, üç ana başlık altında toplanan yakın plan çekim türlerinden birini oluşturmaktadır. Bunlardan **Yakın Çekim**, film üzerindeki obje boyutunun gerçek boyutunun takribi 1/10'ü kadar olduğu çekim türüdür. **Mikro Çekim**, objenin normalden en az 20 defa daha büyütüldüğü ve daha nitelikli özel ekipmanların ihtiyaç duyulduğu çekimlerdir. **Makro Çekim** ise, objenin film üzerindeki boyutunun objenin gerçek boyutuyla birebir büyüklükten 20 kat büyüklüğe kadar çıktığı çekimler olarak sınıflandırılabilir.

Bahar aylarından en güzeli olan Mayıs ayı makro fotoğrafçılığı için çok uygun bir mevsim olduğundan, bu ayki yazımızı makro çekimlere ayırmanın yararlı olacağına karar verdik. Özellikle çiçeklerin açmaya başladığı, böcek, sürüngen, kelebek, vb. hayvanların daha sık ortalarda görüldüğü ve hava sıcaklığının fotoğraf çekmek için çok uygun olduğu Mayıs ayının, makro fotoğrafçıların iyi değerlendirmesi gereken bir ay olduğu düşüncesindeyiz. Makro fotoğrafçılığına yeni başlayacak olan arkadaşlar için çok sabırlı bir yapıya sahip olmaları gerektiğini şimdiden vurgulayalım. Eğer bir kelebeğin istediğiniz çiçeğin üzerine konmasını, bir böceğin yuvasından çıkmasını veya bir çiçeğin açmasını birkaç saat ve hatta bazen birkaç gün bekleyecek sabrınız yoksa, fotoğrafçılığın yanlış alanındasınız demektir.

Yazımızdaki fotoğraflar hakkında yorumlara geçmeden önce, makro fotoğrafçılığında başarılı sonuçlar elde etmek için yakın plan çekim yapmamıza imkan tanıyan lenslerden en azından birine sahip olduğumuz varsayımıyla, bazı yardımcı ekipmanlardan kısaca bahsedelim.

Tripod

Hiç şüphesiz, tripod makro çekimlerde olmazsa olmaz şartlardan biridir. Tripodsuz yapılan çekimlerin birçoğu netlik veya kadraj açısından istenmeyen sonuçlara sebebiyet vermektedir. Makro çekimlerde en önemli konulardan biri olan alan derinliğinin yüksek tutulabilmesi için gereken diyafram ayarının düşük enstantanelerde çekim yapma şartı doğurması, tripod kullanımının önemini ortaya koymaktadır. Örneğin, makinamızın pozometresinin 1/250 enstantane ve F/5 diyafram değeri verdiği bir ışıkta yapacağımız makro çekiminde, çekilen objenin kameramızın film veya sensör yüzeyi ile paralel olmayan kısımlarının flu çıkacağı bir gerçektir. Objenin her tarafının daha net çıkması için makinamız ile belirleyeceğimiz F/14 gibi bir diyafram değeri ise enstantanemizin 1/30'a düşmesine sebebiyet verecektir. Buradan da anlaşılacağı gibi, alan derinliğini arttırdıkça enstantane değerimiz düşecektir ve bu da bize tripod kullanma zorunluluğu getirecektir.

Deklanşör Kablosu

Makro fotoğrafçılıkta en çok istediğimiz şey elbetteki mümkün olduğunca az kamera titreşimidir. Bu da ancak kamera ile fiziksel temasın az olması durumunda sağlanabilir. Her ne kadar tripod kullanıyor olsak da, çekim esnasında deklanşöre basarken kameranın sallanması veya titreşmesi söz konusu olabilir. Titreşimi önlemek için en uygun cihaz deklanşör kablosudur. Deklanşör kablosu deklanşör düğmesini parmakla dokunmadan çalıştırmak için fotoğraf makinasına bir kablo yardımıyla bağlanan düzektir. Bu sayede basma esnasındaki titreşim makinayı etkilemeden çekim yapmak mümkün olabilir. Eğer makinanız deklanşör kablosu bağlamaya müsait değilse (ki her makinada bu imkan yoktur) o zaman otomatik zamanlayıcı (self-timer) özelliği de kullanılabilir. Ancak otomatik zamanlayıcı sizin karar verdiğiniz zamanda değil de ayarlanan süre içinde deklanşörü aktive ettiği için, ancak hareketsiz objelerin makro çekimleri için uygun bir araç olarak kullanılabilir.

Parasoley

Makro çekimlerde sık yaşanan problemlerden birisi de ışık kaynağının objektif üzerinde yarattığı çeşitli parlama ve yansımalarıdır. Bunu önlemenin en pratik çözümü objektifinize uygun parasoley kullanılmasıdır. Ancak makro çekimlerde objektifiniz müsaade ediyorsa bazen objeye o kadar çok yaklaşabiliriz ki, o zaman parasoleyin objeye çarpması ve yaklaşmamızı engellemesi söz konusu olabilir. Bu durumlarda kimi zaman parasoley olmadan ancak elimizi veya bir

parça kartonu objektifimizin üzerine tutarak ışık kaynağının yarattığı olumsuz etkilerden kurtulabiliriz.

Flaş

Işık, fotoğrafçılığın her alanında olduğu gibi en önemli konulardan biri olarak makro fotoğrafçılıkta da karşımıza çıkıyor. Makro fotoğrafçılıkta objeye yakın çekim yaptığımızdan çoğunlukla ışık kaynağını kendimiz veya kameramız engeller. Bu durumlarda flaş desteğinden faydalanmamız gerekebilir. Ancak kameramızın üzerine bağlı olarak kullandığımız flaşların ışık açısı genellikle en az 50cm. ve uzağındaki objeleri aydınlatmak için tasarlandığından, makro çekimlerde ihtiyacımız olan yakın alanı istediğimiz şekilde aydınlatamayabilirler. Objektif üzerine doğrudan takılan özel ring flaşlar ışık açıları ve gölgesiz çekim yapabilmeye imkan tanımaları bakımından makro çekimler için uygun çözümlerden bir tanesidir. Mevcut flaşımızı kameranın üzerine takmadan, dilediğimiz bir noktadan tetiklemeye yarayan flaş kabloları da, yeni bir flaş almak yerine daha ekonomik ve alternatif çözüm olarak kullanılabilirler.

Alan Derinliği

Yazımızın başında da bahsettiğimiz gibi, alan derinliği makro fotoğrafçılıkta önemli kriterlerden birisidir. Fotoğraflanacak objeye yaklaştıkça alan derinliğimizin azaldığını hepimiz biliyoruz. Bu da bizi doğal olarak F/11, F/22 ve hatta F/32 gibi yüksek diyafram değerleri kullanmaya mecbur bırakıyor. Ancak alan derinliğinin yüksek tutulması fotoğrafı çekilen objenin arka planında kalan görüntünün de net çıkmasına sebebiyet verebilir ki, bu da makro fotoğrafçılıkta pek tercih edilmemektedir. Bu bakımından, çekilen objenin her tarafının net olması isteniyorsa, tercih edilecek olan derinliği dolayısıyla buna bağlı olan diyafram değeri çok dikkatli seçilmeli, gereğinden fazla yüksek diyafram değeri kullanarak arka plan ile objenin birbirine karşıması önlenmelidir.

Makro fotoğrafçılığa yeni başlayanlar için en uygun başlangıcın doğadaki canlıları veya

bitkileri fotoğraflamak olduğunu düşünüyorum. Fotoğraf 1'de gördüğümüz kelebek fotoğrafı geçen sene baharda çekildi. Hayvan, böcek, vb. hareketli cisimler fotoğraflarken tripod kullanmak genelde mümkün değildir. Dolayısıyla bu fotoğrafta daha önce bahsettiğimiz aksine tripod kullanılmadı. Kelebeği fotoğraflarken amacımız çiçeğin ve kelebeğin net çıkması ve arka planın flu çıkmasıydı. Bunu başarmak için de makinanın diyafram değerini F/7.1'e getirdik. Diyafram öncelikli yapılan bu çekimde makinamızın pozometresi enstantane değerini 1/200 olarak belirledi. Hareketli objelerin makro çekimlerinde dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da enstantane değerinin doğru belirlenmesidir. Makinamızın verdiği 1/200 enstantane değeri kelebeğin kanat hareketlerinin flu çıkmasını önleyeceğinden bu değeri uygun bularak deklanşörümüze bastık. Bu fotoğrafı genelde başarılı bulsak da kadrajın sol tarafında kalan mavi flu bölgenin gözü rahatsız ettiği söylenebilir. Sonuç olarak bu bir doğa fotoğrafıdır ve doğada gökyüzü dışında çok fazla mavi renk bulunmaz. Bu gözle baktığımızda kadrajdaki mavi flu alanın doğanın bir parçası olmaması ve flu alanın zeminin diğer çoğunluğu ile renk uyumunun olmaması negatif bir etki olarak kadraja yansımış. Kelebeğin arkada kalan kanadı her ne kadar biraz flu çıksa da, fotoğrafa derinlik kattığından eleştirmeye gerek duymuyoruz. Makro fotoğrafçılıkta objenin her tarafının mutlaka net çıkması diye bir kural olmadığını bu vesileyle hatırlatmış olalım. Bazı makro fotoğraflarda kadrajın çok küçük bir alanı net olurken büyük çoğunluğu flu bir görüntüye sahip olabilir. Bu tamamen fotoğrafa bakan kişinin, çekilen objenin neresine odaklanması istendiğini belirleyen bir unsurdur ve fotoğrafçının tercihinine bağlıdır. Önemli olan flu ve net alanların tamamen kontrolümüz dahilinde olmasını sağlamak ve bunu bilerek deklanşöre basmaktır.

Fotoğraf 2'de yine bir canlı fotoğrafı görüyoruz. Burada arının hareketleri çok seri olduğu için enstantane öncelikli bir fotoğraf çekmeye karar verdik ve makinamızı 1/750

enstantane değerine ayarladık. Bu değer bize F/7.1 diyafram açıklığı verdi. Bu şartların uygun olduğunu kabul ederek kadrajımızı yaptık ve fotoğrafı çektik. Bu fotoğrafta arının bütün detaylarının net bir şekilde çıkması bizi memnun etti. Ancak çiçeğin tomurcuklarının dışındaki çiçekli kısımlarının da biraz daha net çıkması daha hoş olabilirdi. Bu kareyi çekerken amacımız çiçek ve arı bütünlüğünü sergilemek olduğundan, çiçeğin net çıkması için diyaframın F/11 gibi bir değere ayarlanmış olması bizi daha çok sevindirebilirdi. Ayrıca arının kafasının tomurcuğun arkasında kalması da fotoğrafın diğer bir eksisi. Kadraj biraz daha sağdan yapılmış olsaydı arı bir bütün olarak görünebilirdi.

Hep ön plana çıkardığımız tripod kullanmanın önemi Fotoğraf 3'de karşımıza çıkıyor. Bu karede konum olarak böceğin arkasından çekim yapmamız bize bazı olumsuzlukları beraberinde getiriyor. Bunlardan bir tanesi çekilen objenin sensör yüzeyine paralel olmaması. Böceğin kuyruk kısmı ile baş kısmı arasında sensör (veya objektif) düzlemine uzaklıkları açısından çok fark olduğu için alan derinliğini mümkün olduğunca yüksek tutmaya çalışıyoruz ve diyafram değerimizi F/17'ye kadar çıkartıyoruz. Makinamız bu noktada bize 1/125 enstantane değeri verdiği için tripodumuzun olmamasından dolayı F/17 değerinin üzerine çıkamıyoruz. Nitekim 1/125 altındaki değerlerle yapılan denemelerimizde bulanık bir görüntü elde ediyoruz. Diyaframı daha fazla kısamamamız böceğin baş ve antenlerinin bulanık çıkmasına sebebiyet veriyor. Kadrajda ayrıca sol alt köşeyi çaprazdan kesen çimen parçası da böceğin ilgi merkezi olma özelliğini bozuyor. Bunların dışında arka plandaki flu alanın yeşil ton ağırlıklı olması böceğin siyah ve kırmızı renkleriyle kontrast oluşturduğundan, böceğin biraz daha ön plana çıkmasını sağlıyor. Fotoğraf 1'deki gibi doğal olmayan bir flu zeminin burada olmaması bizi sevindiriyor.

Fotoğraf 4'de çiçek polenleri ön plana çıkartılmak istendiğinden çiçeğin

yapraklarının flu olması tercih edildi. Bu nedenle F/11 diyafram değeri ayarlanarak yapılan çekimde istenen sonuç elde edilmiş oldu. Polenlere yaklaşık 45° açı ile yapılan bu çekimde polenlerin objektife yakın olan kısımlarının doğal olarak daha flu çıkması ve objektiften uzak kalan ve sensöre paralel olan çiçeğin yapraklarının dip kısımlarının net çıkması az önce bahsedilen konuları ispatladığından bu kadrajı da yazı konumuza

dahil etmeyi uygun bulduk. Fotoğraf 5'de ise gerçek bir alan derinliği sorunu yaşandığını söylemek yanlış olmaz. Burada kadrajlanan çekirgenin sol ön bacağı ve yüzü dışındaki alanlarının çoğunun flu olması, böceğin bir çekirge olduğunun bile anlaşılmasını güçleştiriyor. Aksine, netlik alanının öndeki taşlarda yoğunlaşması adeta çekirgeyi bir fon, taşları da ana obje haline getirmiş. Ayrıca yukarıdan gelen kuvvetli güneş ışığı da çekirgenin kendinden daha büyük bir gölge oluşturmuş. Bu fotoğrafta flaş desteği kullanılması, hem alan derinliğinin biraz daha artırılmasına hem de sert ışığın yarattığı gölgeden kurtulmamıza yarayabilirdi.

Makro fotoğrafçılığı hakkındaki bilgiler elbetteki bu yazımızdaki açıklamalarla sınırlı değil. Ancak yeni başlayanların faydalı bulacağını umduğum bilgilerin hepimizin üzerine basıp geçtiği küçük çiçeklerin veya böceklerin dünyasını daha yakından tanıma isteğini uyandıracığını umuyor, bol fotoğraflı günler diliyorum.